Iată de ce, noua traducere a istoriei lui Cassius Dio, făcută de conf. univ. Adelina Piatkowski, constituie o apariţie tipografică care vine în întîmpinarea unei vechi şi reale necesităţi. Volumul I oferă celor interesaţi primele 44 de cărţi (I—XLIV) în care este narată istoria Romei de la origini pînă la moartea lui Caesar. Următoarele 36 de cărţi (XLV—LXXX) vor forma, probabil, conţinutul volumului al II-lea.

Traducerea a fost făcută, ne-o spune autoarea (p. 25), după textul stabilit de Ursulus Philippe Boissevain, ediţia 1898—1931, în patru volume, Weidmann, Berlin, retipărită întocmai în 1962. Pentru fragmente a fost utilizată şi ediţia Joanes Melber, apărută la Teubner în 1895.

Textul traducerii este însoţit de un amplu *Comentariu* (p. 615—819), nu mai puţin de 204 p., comentariu care face dovada unei înalte erudiţii. Cercetătorul, ori cititorul interesat de istorie, este astfel avizat permanent de veridicitatea faptelor. Autoarea realizează ceea ce se poate numi o traducere critică. Istoria lui Cassius Dio ni se prezintă, astfel, la adevărata ei valoare. Se fac, continuu, trimiteri la operele altor istorici greci şi latini care s-au ocupat de aceeaşi perioadă dintre care unii au fost cunoscuţi şi utilizaţi de Cassius Dio (Titus Livius, Tacitus, Plutarh etc.). Sînt citaţi adesea în note, pentru precizarea, confirmarea ori infirmarea unor date sau fapte : Titus Livius, Appian, Dionysios din Halicarnas, Plutarh, Cicero, Sallustius, Velleius Paterculus, Plinius, Suetonius, Macrobius, Valerius Maximus, Strabon, Caesar etc., amintind, fără să respectăm cronologia, doar pe aceia la care autoarea traducerii face cele mai multe referiri.

Alături de scrierile acestora, prof. Adelina Piatkowski a folosit, pentru *Comentariul* traducerii, lucrările celor mai prestigioşi cercetători din Europa în acest domeniu (J. Carcopino, Mathias Gelzer, G. Geyer, A. Klotz, F. Millar, F. Miltner, J. van Ooteghem, E. Schwartz, R. Syme).

Volumul este precedat de un *Studiu introductiv* semnat de prof. univ. Gh. Ştefan, în care este înfăţişată viaţa şi opera istoricului Cassius Dio, subliniindu-se, cum era şi firesc, importanţa acestei lucrări pentru istoria românilor.

Ţinuta ştiinţifică a acestui volum este dublată de o frumoasă ţinută grafică. Patru hărţi *(Italia în timpul Republicii, Campaniile lui Pompeius în Asia, Campania lui Caesar în Galia, Grecia, în sec. I. î.e.n.)*, de indiscutabilă şi imediată utilitate sînt anexate volumului.

Apariţia primelor 44 de cărţi din opera lui Cassius Dio, în traducerea şi comentarea conf. univ. Adelina Piatkowski, constituie un eveniment editorial deosebit de important. Următorul volum, care va grupa probabil celelalte 36 de cărţi ale operei lui Cassius Dio, este aşteptat cu un deosebit interes.

*N. Toderaşcu*

FERNAND GAMBIEZ, *Libération de la Corse*, Hachette Littérature, Paris, 1973, 318 p.

Apariţia unei noi colecţii „La libération de la France", sub conducerea distinsului istoric H. Michel, subliniază orientarea istoriografiei contemporane franceze spre adîncirea cunoaşterii istoriei mişcării de rezistenţă, factor decisiv în eliberarea Franţei. Pentru specialişti, ca şi pentru cei mulţi dornici de a cunoaşte în mod mai amănunţit acest fenomen multiform care a fost rezistenţa în general şi cea franceză în special, apariţia noii colecţii constituie o mare satisfacţie.

Prima lucrare din seria celor care se vor ocupa cu „Eliberarea Franţei" aparţine generalului Fernand Gambiez, preşedintele comisiei militare din cadrul „Comitetului de istorie al celui de al doilea război mondial" şi vicepreşedinte al Comisiei internaţionale de istorie militară comparată.

https://biblioteca-digitala.ro

Interesul cititorului faţă de această lucrare este stimulat, în egală măsură, de tema tratată — eliberarea Corsicii de sub ocupaţia italiană şi germană de către mişcarea de rezistenţă, ca şi de modul în care autorul prezintă problemele politice şi sociale ale Corsicii în preajma şi în zilele eliberării sale.

Plin de admiraţie faţă de Frontul Naţional, condus şi animat de Partidul Comunist, şi care unea pe toţi patrioţii, generalul Gambiez reuşeşte, în lucrare, să prezinte importanţa luptei dusă în Corsica, îndeosebi pentru Franţa. Deşi acţiunea din Corsica nu prezenta o importanţă deosebită pentru ansamblul celui de al doilea război mondial, autorul reuşeşte să convingă pe cei interesaţi despre contribuţia pe care o pot aduce acţiunile de proporţii mai reduse la slăbirea duşmanului.

Insula Corsica — care, cum scrie autorul, a fost credincioasă Franţei încă din 1768 —, a fost, din cele mai vechi timpuri, obiectul de atracţie nu numai pentru popoarele riverane Mediteranei, ci şi pentru cele interesate în comerţul pe mare. Dorinţa de a o stăpîni a generat rivalitatea dintre Franţa şi Spania, Anglia şi Franţa dar mai ales între Italia şi Franţa.

Lupta pentru dominarea Corsicii a fost influenţată de realizarea unităţii naţionale a Italiei, de instalarea stăpînirii Franţei în nordul Africii, de deschiderea Canalului de Suez şi de politica Angliei în Gibraltar, Malta, Cipru şi Suez.

Începînd din primele decenii ale secolului nostru, rivalitatea franco-italiană a luat proporţii. Aceasta cu atît mai mult cu cît politica prin care Mussolini ţinea să-şi asigure un prestigiu urmărea, în primul rînd, revendicări teritoriale, precum şi dominaţia în Mediterană. Guvernul italian, prin presa şi propaganda sa a revendicat nu o dată Corsica. Populaţia insulei, aşa cum arată autorul, în mod convingător, a avut o atitudine ostilă fascismului şi Italiei condusă de Mussolini.

Dezastrul suferit de Franţa în 1940 a întărit hotărîrea Italiei de a supune Corsica. Deocamdată, însă, Mussolini a fost obligat să ţină seama de interesele Germaniei care, prin armistiţiu, a supus Corsica aceluiaşi regim ca şi orice alt departament francez din zona neocupată. Mult rîvnita bază navală de la Ajaccio, contrar aşteptărilor italiene, a fost neutralizată pînă la sfîrşitul ostilităţilor militare. În vederea îndeplinirii prevederilor impuse prin cele două armistiţii — italian şi german — insula a fost pusă sub controlul unor comisii italiene. Felul cum s-au purtat aceste comisii în diferitele centre ale Corsicii au produs o serie de tulburări, reprimate uneori, cu ajutorul armatei.

Lupta împotriva unei eventuale încercări de anexare a Corsicii la Italia a constituit unul din obiectivele mişcării de rezistenţă corsicane şi franceze.

După debarcarea aliaţilor (8 noiembrie 1942) în Africa de Nord, dominarea Corsicii a căpătat o mare importanţă pentru cele două tabere beligerante. Sentinelă a Franţei, în direcţia Alger-Marseille, Corsica constituia o escală indispensabilă pentru orice putere care dorea să-şi asigure stăpînirea în Mediterană.

Deosebirile de vederi care au existat între aliaţi cu privire la atacarea Corsicii, Sardiniei şi Siciliei au fost mult influenţate şi de neînţelegerile dintre generalii De Gaulle şi Giraud. Căderea lui Mussolini şi, apoi, capitularea Italiei au grăbit hotărîrea, nu a aliaţilor, ci a mişcării de rezistenţă corsicană, de a ataca trupele italiene complet dezorientate. Atacul asupra celor 80 000 de italieni a constituit semnalul luptei de eliberare. A fost, astfel, pusă în aplicare operaţia „Vezuviu“, pregătită mai dinainte de mişcarea de rezistenţă din insulă, în strînsă legătură cu cea franceză. Cu toată ameninţarea pe care o prezentau trupele naziste care, evacuate din Sardinia, trebuiau să parcurgă Corsica de la sud la nord, la 9 septembrie 1943, a fost instalat la Ajaccio un comitet de eliberare. Patrioţi corsicani care „au posedat iuţeala gazelei, agilitatea maimuţei, supleţea şarpelui, puterea de acomodare a cameleonului şi în atac stăpînirea tigrului“ — cum scrie autorul — au luptat contra trupelor italiene şi a celor na-

https://biblioteca-digitala.ro

ziste. Cu toate că, în aceste zile decisive, americanii au refuzat să ajute pe rezistenți cu vase și avioane, patrioții corsicani au obligat trupele germane să evacueze insula la începutul lunii octombrie.

Aducînd elogiul său celor care au luptat în rezistența corsicană, autorul subliniază dîrzenia și voința lor arzătoare de a fi liberi. El aduce prinosul său de recunoștință conducătorilor al căror curaj și energie o exemplifică pe zeci de pagini din cartea sa.

Mișcarea de rezistență condusă de comuniști, sprijinită de lupta tuturor popoarelor, a dus la eliberarea Corsicii cu un an înaintea țărilor de pe continent.

Ca și în perioada pregătirii luptei de eliberare, Partidul Comunist a rămas și după victorie alături de patrioți, fiind cel mai activ și prezent partid din cadrul Frontului Național.

Generalul Gambiez scrie despre rezistența din Corsica cu autoritatea și căldura unui participant activ.

*J. Benditer*

ANUARUL INSTITUTULUI DE ISTORIE ȘI ARHEOLOGIE „A. D. XENOPOL", Iași, tom. X, 1973, 698 p.

În ultimii ani, „Anuarul Institutului de istorie și arheologie «A. D. Xenopol»" s-a impus tot mai mult, în țară și peste hotare, ca o publicație de prestigiu, înscriindu-se ferm pe linia tradiției existente la Iași în cercetarea istoriei. Cercetători de valoare, cu vechi state de serviciu în știința istorică, tineri care s-au afirmat puternic și alții care s-au înscris cu fermitate pe calea consacrării, desfășoară o activitate laborioasă care conferă instituției de cercetare ieșene o serioasă pondere în știința istorică românească. În cuprinsul numărului pe marginea căruia stăruim, colaborează, alături de membri ai Institutului, numeroși alți istorici, din Iași sau din alte centre ale țării. Cele 698 pagini, în cuprinsul cărora sînt incluse studii și comunicări, documente, studii documentare, recenzii și note bibliografice, conțin o tematică bogată și variată, consacrată dezvoltării economice și politice, demografiei, organizării interne, relațiilor externe, istoriografiei ș.a.

Cercetările se disting, atît prin importanța problematicii, cît și prin seriozitatea documentării, a informației și punctelor de vedere noi aduse în circuitul științific. Alături de lucrările care ilustrează dezvoltarea economiei (T. Mateescu, *Contribuții la istoricul morăritului din Dobrogea în timpul stăpînirii otomane)*, procesul de creștere a pieței interne în prima jumătate a secolului al XIX-lea (D. Vitcu, *Preocupări și inițiative privind industria metalurgică din Moldova*; C. Istrate, *Cu privire la exportul de grîne din Moldova în anii 1830—1831)*, se înscriu drept contribuții de reală valoare acelea care, prin reconsiderarea materialului documentar, restabilesc adevărul sau oferă soluții noi pentru înțelegerea unor importante etape ale istoriei noastre. Cităm, în acest sens, interesanta dar și îndrăzneața interpretare a lui St. Gorovei care ne oferă o nouă cronologie a voievozilor moldoveni în secolul al XIV-lea *(Indreptări cronologice la istoria Moldovei din veacul al XIV-lea)*, precum și reconstituirea atentă și bine argumentată a lui C. Stoide *(Contribuții la studiul istoriei Țării Românești între anii 1447—1450)*. Reține atenția, în egală măsură, prin finețea interpretării, lucrarea tînărului I. Ciupercă *(Relații între partidele politice burgheze în timpul elaborării Constituției din 1923)*.

Remarcabile ni se par studiile și articolele referitoare la relațiile externe. Astfel, D. Ciurea, pentru prima dată în istoriografia noastră, pe baza unei documentări *complete* și a unei încadrări riguroase, ne oferă o analiză minuțioasă

https://biblioteca-digitala.ro